

MAKÜ-MEHMET AKİF ERSOY DERGİSİ (MAED)

MAKU-Journal of Mehmet Akif Ersoy (JMAE)

e-ISSN: 3023-5618

Cilt 3, Sayı 5, Aralık 2025 / Volume 3, Issue 5, December 2025

Makale Türü/Article Types: Araştırma Makalesi/Research Article
Geliş/Received: 18.11.2025
Kabul/Accepted: 29.12.2025
DOI: 10.5281/zenodo.18095021

Atf/Citation: Yılmaz, Esra (2025). Emile Durkheim Sosyolojisinde Ahlak ve İntihar: Toplumsal Yapının İzinde. *MAKÜ-Mehmet Akif Ersoy Dergisi (MAED)*. (3/5), 1-7.

Esra YILMAZ

(Doktora Öğrencisi), Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi / Türkiye, essraylmz95@hmail.com, ORCID ID: 0000-0003-3198-0569

EMİLE DURKHEİM SOSYOLOJİSİNDE AHLAK VE İNTİHAR: TOPLUMSAL YAPININ İZİNDE

Morality and Suicide in Emile Durkheim's Sociology: In Search of Social Structure

Öz: Emile Durkheim, sosyolojinin kurulmasında ve kurumsallaşmasında önemli çalışmaları olan sosyologların başında gelmektedir. Sosyolojik çalışmalarında kullandığı kavramlar ve kavramların ele alınış biçimleri toplumu açıklamakta oldukça kritik önemdedir. Emile Durkheim, çalışmaları ile toplumu ve toplumsal yaşamı açıklamakta alana öncülük etmektedir. Toplumsal olguların ve olayların birbiri ile olan bağlantısına dikkat çeken Emile Durkheim'e göre "toplumda, her biri tüm diğerleri tarafından sürüklenir" ilkesi temelinde hareket edilmektedir. Bu makalenin amacı, Emile Durkheim'in bu yaklaşımından yola çıkarak temel kavramları arasındaki bağlantıyı ortaya koymaktır. Çalışma, bireyin intihara sürüklenmesinde toplumsal bağların zayıflaması ile ahlaki düzenin yitimi arasındaki ilişkiyi açıklamayı hedeflemektedir. Odak noktası, bireysel bir eylem gibi görünen intiharin aslında toplumsal normlara ve ahlaki bütünlüğe bağlı olarak açıklanabileceği fikridir. Bu bağlamda Durkheim'in "toplumsal gerçeklik", "kolektif bilinç" ve "ahlaki düzen" kavramları, intihar tipolojisiyle ilişkilendirilerek analiz edilecektir. Durkheim'in ahlak anlayışı, bireyin topluma bağlanma yollarından biridir. Özellikle bu düşünce toplumu bir "ahlakî yapı" olarak kavrama biçimiyle belirginleşir. Onun sosyolojik yaklaşımında, bireyin davranışları yalnızca psikolojik değil aynı zamanda toplumsal ve ahlaki bağlamlar içinde açıklanmalıdır. Dolayısıyla toplum-birey ilişkisinden bazı eylemler ve kavramlar Durkheim perspektifinden açıklanmaya çalışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Durkheim, Ahlak, İntihar, Kolektif Bilinç, Toplumsal Bütünleşme

Abstract: Emile Durkheim is one of the leading sociologists who made significant contributions to the establishment and institutionalization of sociology. The concepts he used in his sociological studies and the way he approached them are crucial in explaining society. Through his work, Emile Durkheim pioneered the field in explaining society and social life. Drawing attention to the interconnectedness of social phenomena and events, Emile Durkheim operates on the principle that "in society, each is driven by all the others." The aim of this article is to reveal the connection between the fundamental concepts based on this approach of Emile Durkheim. The study aims to explain the relationship between the weakening of social bonds and the loss of moral order in the context of an individual's suicidal tendencies. The focus is on the idea that suicide, which appears to be an individual act, can actually be explained in relation to social norms and moral integrity. In this context, Durkheim's concepts of "social reality," "collective consciousness," and "moral order" will be analyzed in relation to the typology of suicide. Durkheim's understanding of morality is one of the ways in which an individual connects with society. This is particularly evident in his conception of society as a "moral construct." In his sociological approach, individual behavior should be explained not only within psychological contexts but also within social and moral contexts. Therefore, some actions and concepts related to the society-individual relationship will be examined from Durkheim's perspective.

Key Words: Durkheim, Morality, Suicide, Collective Consciousness, Social İntegration

Giriş

Emile Durkheim (1858–1917), sosyolojiyi bağımsız bir bilim dalı haline getirme çabasının öncülerindedir. Onun sosyolojik analizinde toplumsal yapı, birey üzerindeki etkisi bakımından belirleyici rol oynamaktadır. Toplumsalı ve toplumu aşkınlaştırarak bu unsurları bireyi belirleyen bir yapı halinde analiz etmektedir (Karavaş, 2024). Bu analizleri doğrultusunda bireyin davranışlarında ve toplumun gidişatında etkin olan faktörlerin toplum tarafından belirlenen olgular ile şekillendiği neticesine ulaşmaktadır.

Durkheim, özellikle ahlak ve intihar konularında yaptığı çalışmaları ile toplumsal olguların yalnızca bireysel psikolojiyle açıklanamayacağını ortaya koymaya çalışmıştır (Durkheim, 2004, s. 27). Ona göre birey, toplum içinde bir anlam kazanır ve onun toplumun dışında gerçekleştirdiği hiçbir bireysel davranışı tam olarak açıklanamaz. Bu bağlamda değerlendirilen ahlak, yalnızca bireysel bir değerler sistemi değil, kolektif bilinçle örülmüş bir normlar bütünü olarak karşımıza çıkmaktadır. Benzer biçimde, intihar da bireysel bir karardan çok, toplumsal bağların gücü veya zayıflığının bir yansıması olarak değerlendirilmektedir (Durkheim, 2014, s. 140). Bu noktada birey, toplum olmadan kendi başına var olmayan veya eylemleri bağımsız olarak ifade edilemeyen bir unsur olarak tanımlanmaktadır.

Durkheim sosyolojisinde ilk ve en temel kural sosyal olayları birer “şey” olarak değerlendirmektir. Düşünceler ya da kavramlar şeylerin gerçek ikameleri olamamaktadır. Toplumsal deneyimlerin bir ürünü olan bu düşüncelerin temel amacı her şeyden önce eylemlerimizi bizi kuşatan dünya ile uyumlu hale getirmektir. Buna göre, sosyal olaylar bireysel bilinçlerin dışında oluşmaya eğilimlidir zira bunlar bireysel bilinçlere hâkim olarak yaygın bir kitleyi yönetmektedirler (Gofman, 2019, s. 35). Bu tartışmalar toplum-birey ilişkisini Durkheim açısından nasıl ele alındığına kavramaya yarayan argümanlar sunmaktadır.

Durkheim, bir olgunun yine başka bir toplumsal olgu ile açıklanmasını kendi ifadesiyle de “Bilimsel Rasyonalist” bir girişim olarak ifade eder ve bu durumu da ahlakî değerlerin incelenmesiyle ortaya konulacağını söylemektedir (Eraş, 2007, s. 187). Durkheim’in doktora tez çalışması olan ve sonrasında da kitaplaştırılan “Toplumsal İş Bölümü” adlı eserinde, her alanda ahlakın önemine vurgu yaparak fikirlerine yön verdiği ve ahlakın bilimsel olarak incelenebileceği hususundaki fikirleri şu ifadelerinde görülür:

Bu çalışma, her şeyden önce, ahlak olgularının pozitif bilim yöntemleriyle incelenmesi yönünde bir çabadır. Ama bu sözcük, bizim amaçlamadığımız ve anlamını bozacak bir biçimde kullanılıyor. Doktrinlerini önsel bir yolla değil de, biyoloji, ruh bilim, toplum bilim gibi bir ya da bir kaç pozitif bilimden alınan kimi varsayımlara dayandıran ahlakçılar, kendi ahlaklarını bilimsel diye nitelendiriyorlar. Bizim izleyeceğimiz yöntem bu değildir. Biz ahlakı bilimden çıkarmak istemiyoruz; ahlakın bilimini yapmak istiyoruz (Durkheim, 2019, s. 55).

Durkheim’in çalışmaları özellikle ahlak çerçevesinde şekillenmiştir. Bu çalışma da ahlakın toplum üzerindeki etkileri ve ahlak ile intihar bağlantısı irdelenerek sosyolojinin temel konularından olan toplumsal olaylara dair açıklama yapılmaya çalışılmaktadır. Durkheim’in bakış açısını ve bilimsel çalışmalarını anlamak ve açıklamak için öncesinde yöntem anlayışına değinilecek ardından çalışmanın kapsamı temel amaç edindiği tartışma doğrultusunda genişletilecektir.

Pozitivizm ve Bilimsel Yöntem

Giriş bölümünde bahsedildiği üzere Emile Durkheim’in yöntemi Bilimsel Rasyonalist olarak değerlendirilmektedir. Durkheim, sosyolojiyi metafizikten arındırarak pozitif bir bilim haline getirme gayreti ile hareket etmektedir. Ona göre toplumsal olgular, tıpkı doğa bilimlerinde olduğu gibi gözlem ve deney yoluyla incelenmelidir. Sosyal olayları “şey” olarak değerlendirme çağrısı da bu bağlamda değerlendirilmelidir. Ahlak ve intihar gibi olgular, bireysel psikolojiden ziyade gözlemlenebilir toplumsal yapılarla açıklanmalıdır (Durkheim, 2006, s. 166).

Durkheim'in sosyolojik yaklaşımı, sosyal gerçekliğin bilimsel yollarla incelenebileceğini savunan pozitivist gelenekle uyumludur. Toplumu bir organizma gibi gören bu yaklaşım, toplumsal düzenin ve işleyişin belirli yasalara bağlı olarak açıklanabileceğini öne sürer. Ahlak da bu sistemin bir parçası olarak toplumsal bir işlev görmektedir (Ünsaldı, Emile Durkheim: Bir Disiplinin Doğuşu-Kurucu Metinler, 2019, s. 56). Durkheim, bireysel ahlak anlayışlarını değil, toplumsal düzeyde ortak bir ahlaki sistemin inşasını önemsemektedir (Durkheim, 2014, s. 92). Bilim yapabilmek için bütün önsel düşünceleri sistematik olarak dışarıda bırakmak gerekir. Bu kural aynı zamanda bütün bilimsel yöntemlerin de temelini oluşturmaktadır (Durkheim, 2014, s. 122).

Ona göre bir sosyal bilimcinin atması gereken ilk adım ele aldığı şeyleri tanımlamak olmalıdır. Ardından bütün parçaları bir araya getirerek bilimin ihtiyaçlarına uygun olan ve özel bir terminolojiyle ifade edilen yeni kavramlar yaratmak olmalıdır (Durkheim, 2023, s. 263).

Durkheim, *Sosyolojik Yöntemin Kuralları* adlı eserinde, sosyolojik incelemenin nesnellik ilkesine bağlı olarak yürütülmesi gerektiğini vurgulamaktadır. Sosyal olguların “şey” olarak ele alınması gerektiğini ifade eden Durkheim, sosyal olayların bilimsel incelemesinde üç temel kural belirlemektedir:

1. Sosyal bir olay, gelişiminin belirli bir evresinde incelenen belli bir toplumsal tip için normaldir. Bu normal sosyal olay, aynı türden toplumların ortalama düzeyi içerisinde gözlemlenir ve bu toplumlar, kendi evrimsel aşamalarına karşılık gelen dönemde değerlendirilir.
2. İlk kuralın doğrulanması için, ele alınan olgunun yaygınlığının, incelenen toplumsal türün kolektif yaşamının genel koşullarına bağlı olduğu gösterilmelidir.
3. Eğer sosyal olay, henüz evrimini tamamlamamış bir toplumsal türe özgü ise bu doğrulama sürecinin yapılması zorunludur.

Durkheim'in ahlak anlayışı da bu metodolojik çerçeve ile yakından ilişki içerisindedir. Ona göre ahlak, bireylerin davranışlarını düzenleyen kolektif normlar bütünüdür ve toplumsal düzenin sürekliliğini sağlamak için zorunludur (Aksakal, 2021, s. 517). Normallik ise yalnızca istatistiksel olarak yaygın olanı değil, aynı zamanda toplumsal bütünü işleyişine uyum sağlayanı da ifade eder (Sağlık, 2019, s. 462). Yararlılık kavramı, ahlaki düzenin toplumsal ihtiyaçlara cevap verebilme kapasitesini göstermektedir. Dolayısıyla, bir olgunun yararlı olması, onun mutlaka normal olduğu anlamına gelmez; çünkü yararlılık, mevcut normların ötesine geçebilecek dönüşümsel bir potansiyel taşımaktadır.

Bu bağlamda, sosyolojik yöntemin gerektirdiği nesnellik, ahlakî normların da bilimsel olarak incelenmesini mümkün kılar. Durkheim'in yaklaşımı, ahlaki düzenin yalnızca bireysel bilinçlerde değil, kolektif bilinçte kök saldığını ve bu nedenle toplumsal olayların nedensellik ilkesi çerçevesinde araştırılması gerektiğini ortaya koyar (Durkheim, 2014, s. 57). Emile Durkheim, bu bilimsel anlayışı doğrultusunda temel çalışmalarını meydana getirmektedir.

Durkheim'de Ahlakın Toplumsal Temeli

Durkheim'e göre, ahlakın ve toplumsal yaşamın iki temeli vardır. Bunlar kolektif bilinç ve toplumsal işbölümü olarak iki temel kavram altında tanımlanmaktadır. Toplumsal yaşamın belirleyici olgusu, geleneksel toplumlarda kolektif bilinç, modern toplumlarda ise toplumsal işbölümü şeklinde karşımıza çıkmaktadır (Durkheim, 2023, s. 162).

Kolektif bilinç Durkheim'e göre “bir toplumu oluşturan üyelerin ortalamasında yaşayan inanç ve duyguların tümü”, diğer bir ifadeyle “toplumun ruhsal tipi” şeklinde tanımlanabilmektedir. Durkheim'e göre her eylemi olduğu gibi suçu belirleyen de kolektif bilinçtir. Kolektif bilinç, geçmişten gelen ve toplumu zamk gibi bir arada tutan her şeye saygı

gösterilmesini beklemektedir. Kolektif bilincin etkisi, büyük ölçüde geleneğin etkisinden meydana gelmektedir (Durkheim, 2023, s. 165).

Durkheim'e göre, kolektif bilinç insanlara birbirlerine benzemeleri yönünde baskı yaparken, toplumsal işbölümü bunun tam tersi yönde etki yaparak insanları bireyselleşmeye zorlar. İşbölümü geliştikçe buna ters orantılı olarak kolektif bilinç zayıflar ve belirsizleşir.

Kolektif bilinç, bireysel bilinçlerden daha yavaş ilerlemektedir. Kolektif bilinç ile bireysel bilinçler arasındaki mesafenin açılması yani ortada var olan ortak değerlerin belirginliğini yitirmesi ahlâkî otoritenin zayıflayarak çözülmesine neden olmaktadır (Alver, 2011, s. 205). Durkheim;

“Zorla kabul ettirilen bırakışmalar geçici olup düşünceleri yatıştırmazlar. İnsan tutkuları, ancak saygı duyulup uyulan bir ahlaki güç önünde durur. Eğer böyle herhangi bir güç yoksa, güçlü olanın yarası egemen olur ve açık ya da örtülü bir savaş durumu sürüp gider. Kişi ancak başkasının fiziksel, ekonomik ya da başka türden üstünlüğünden yararlanıp, benim özgürlüğümü ortadan kaldırmaya çalışması engellendiği ölçüde özgür olabilirim. Gücün böyle kötüye kullanılması, ancak toplumsal kurallarla önlenebilir” (Durkheim 2014: 22-23).

diyerek baskı ve yıldırmaya çalışılan eylemlere karşı gelinebildiği ölçüde özgür olduğunu, bu caydırıcılığında toplumsal bir güçle mümkün olabileceğini ifade etmektedir.

Durkheim'e göre ahlak, bireylerin içsel yönelimlerinden daha ziyade toplumsal düzenin ortaya çıkarmış olduğu bir ürünü olarak görülmektedir. Ahlak, kolektif bilincin bir yansıması olarak toplumdaki bireyler üzerinde bağlayıcı ve etkin bir güç oluşturmaktadır. Özellikle geleneksel toplumlarda bu durum daha baskın bir halde hissedilmektedir.

Mekanik dayanışmaya sahip topluluklarda kolektif bilinç, bireysel bilinci kuşatarak bireyleri benzer davranış kalıpları sergilemeye yönlendirmektedir (Ünsaldı, 2015, s. 122). Modern toplumlarda ise işbölümüne dayalı organik dayanışma hâkim olmaktadır. Bu dayanışma türünde bireyler farklılaşır ve uzmanlaşır. Kolektif bilinç zayıflasa da işlevsel bir ahlaki yapı hala mevcuttur. Modern toplumlarda ahlaki yapı, bireyin hak ve özgürlüklerini merkeze alarak dayanışmayı meslek grupları ve kurumlar aracılığıyla sağlamaktadır.

Durkheim, modern toplumlarda geleneksel toplumlardan farklı olarak ahlakın en genel amacının bireyin çıkarlarını korumak ve kişi haklarını geliştirmek olduğunu vurgulamaktadır. Bu durumda Durkheim için, insanlar arasında uzlaşma, karşılıklı özveri gibi duygular dayanışma ve bağlılık duygusu gibi ahlâkî nitelikler olmadan var olamayacağı düşüncesinin geçerli olduğu çıkarımına ulaşmak yanlış olmayacaktır.

Durkheim'e göre her ne kadar tüm kolektif alışkanlıklar ahlaki olmasa da, tüm ahlâkî uygulamalar kolektif alışkanlıklardır. Dolayısıyla, alışkanlık olan her şeye yatkın olmayan herkes, ahlaka da yatkın olmama riskiyle karşı karşıya kalmaktadır (Durkheim, 2004, s. 102).

Toplumun hangi ahlâkî ilkeler etrafında bütünleşeceği ise oradaki var olan mevcut koşullar tarafından belirlenmektedir. Gerek inanç ortaklığına, gerekse işbirliğine dayalı olsun, Durkheim için her toplum “ahlâkî” bir birliktir (Durkheim, 2019). Durkheim sosyolojisinde, toplumsal davranışlar dışsal zorlamaların ürünü olarak görülmektedir. Bir ahlâkî olgu, olması gerektiği gibi değilse o zaman -sınırlı olmak kaydıyla- ahlâkî düzene müdahale edilmesi de mümkün olmaktadır. (Durkheim, 2019, s. 237).

Toplumsal yapı ve toplumsal ilişkilerin değişimiyle ahlak kuralları da değişerek yenileri ortaya çıkmaktadır. Ahlak kurallarının “belli bir zamanda şöyle ya da böyle olmasının nedeni, o zamanlar insanların içinde yaşadıkları koşulların onun başka türlü olmasına olanak vermemesinden dolayıdır” diyerek Durkheim bu düşüncesini temellendirmektedir (Durkheim, 2019, s. 238).

Toplum için ahlak bir arada tutma işlevini yerine getirmesi ile insanlar arasındaki ilişkinin en gerekli olgularından biri olarak karşımıza çıkmaktadır. Durkheim'in ahlak anlayışının pozitivist bilim anlayışından beslendiği görülmektedir (Durkheim, 2023).

Durkheim'in moral düzeni inşa etme çabası, ahlakın toplumsal işlevini ön plana çıkarır. Ona göre ahlak, sadece bireylerin vicdanına seslenen bir sistem değil, toplumsal bir zorunluluktur. Ahlak, bireyleri topluma bağlayan bağı güçlendirmektedir ve bu bağlar koparsa birey toplumsal destekten mahrum kalacaktır. Bu nedenle, ahlaki düzenin çökmesi ile intihar oranları arasında bir nedensellik meydana gelmektedir.

İntiharın Sosyolojik Analizi

Durkheim, "İntihar" adlı eserinde intiharı psikolojik değil, sosyolojik bir olgu olarak analiz olarak ele almaktadır. Ona göre intihar oranları, toplumun yapısal özelliklerine bağlı olarak değişkenlik göstermektedir. Özellikle toplumsal bütünleşme ve ahlaki düzenleme düzeyleri, intihar sebepleri ve intihar türlerinin anlaşılmasında kilit rol oynamaktadır.

Çalışmaları doğrultusunda Durkheim, üç temel intihar türü tanımlamaktadır. Bunlar; bencil intihar (egoistik), özgeci intihar (altruistik) ve anomik intihar (kuralsızlık) olarak farklı sebeplerden kaynaklanan intihar tipleri olarak ayrımlanmaktadır. Bu tiplere ek olarak Durkheim, aşırı düzenlenmiş toplumsal yapı nedeniyle gelişen fatalistic intihar türüne de çalışmasının içerisinde değinmektedir (Durkheim, 2013, s. 262).

Durkheim'in intiharı bir olgu olarak çalışması, toplumsal yapının birey üzerindeki etkisini kanıtlamak amacıyla yapılmış çalışmaları arasında yer almaktadır. Bu bağlamda, Durkheim sosyolojisi, bireysel davranışların toplumsal bağlam içinde anlam kazandığını ve her bireysel eylemin arkasında toplumsal yapının izlerini görmenin mümkün olduğunu savunmaktadır.

Durkheim'e göre, bireyin intihara yönelmesini belirleyen temel toplumsal faktör "bütünleşme" ve bunun karşısı olarak "anomi" durumları ile tanımlanan iki olgu etrafında şekillenmektedir (Durkheim, 2013, s. 241). Birey ne zaman topluma fazla bağlı olur ya da tam tersi, toplumdan koparsa, bu dengesiz uç durumlar onu intihara sürükleyebilir. Bencil intihar, toplumsal bağların zayıf olduğu bireylerde; özgeci intihar türü, aşırı toplumsal baskı altındaki bireylerde; anomik intihar ise toplumsal normların belirsizleştiği durumlarda görülmektedir.

Durkheim'in çalışması neticesinde ulaştığı sonuçlardan birisi toplumsal normların ve ahlakî kuralların bireyleri koruyucu bir şemsiye gibi sardığı düzenli toplumlarda intihar oranları daha düşük gözlemlenmektedir (Durkheim, 2013, s. 275). Din, aile, eğitim gibi kurumlar bireylerin topluma entegrasyonunu sağlayan yapılar olarak ahlaki kontrolü temin etmektedir. Bu kurumlardaki zayıflama ya da yıkım, bireyin toplumdan kopmasına ve dolayısıyla intihara olan eğilimin artmasına neden olmaktadır.

Toplumun moral (ahlakî) yapısı zayıfladıkça birey kendisini ıssız ve anlamsız hissetmektedir. Durkheim, bu durumu "anomi" kavramıyla açıklamaktadır. Toplumsal normların yıkıldığı veya yeterince gelişmediği durumlarda birey, sınırsız arzuların pençesinde yaşamaya zorlanır ve bu durum intihara eğilimi artırmaktadır. Modern toplumlarda, geleneksel kurumların zayıflamasıyla birlikte bu tür intiharlar daha da gözle görülür hale gelmiştir. Özellikle sanayi toplumlarında iş bölümü artarken, bireyler arındırıcı kolektif bilinçten uzaklaşmış, bunun sonucunda da moral kontrol zayıflaması sonucu yaşanmaktadır.

Durkheim'in sosyolojik modeli, bireyin içsel duygularından ziyade toplumsal bağların yapısına ve işlevselliğine odaklanmaktadır. Ahlakî sistemlerin toplumsal düzenin bir sonucu olduğu, intiharın ise bu düzenin zayıflamasının bir neticesinde meydana geldiği kabul edilmektedir. Bu nedenle, ahlaki ve dini kurumların güçlendirilmesi, intiharı azaltacak en etkili toplumsal stratejilerden birisi olarak sunulmaktadır (Durkheim, 2019, s. 256).

Bu bağlamda pozitivist yaklaşımın bir gereği olarak, intihar vakalarını bireysel psikolojik nedenlerle açıklamanın yetersiz olduğu vurgulanmaktadır. Ayrıca sosyolojinin görevi ise toplumsal gerçekliği nesnel şekilde analiz etmek ve bireysel eylemleri toplumsal yapıyla ilişkili şekilde analiz etmek olarak belirlenmektedir. Bu anlamda, intihar bir ruhsal hastalık olarak ele alınmamakta toplumsal bütünleşme ile birey arasındaki ilişkinin seyrinin bir sonucu olarak tespit edilmektedir (Durkheim, 2013, s. 245).

Ahlak ile İntihar Arasındaki Bağlantı

Emile Durkheim'in, yaptığı çalışmalar doğrultusunda incelediği ahlak ve intihar kavramları arasında bir bağlantısallık olduğunu söylemek mümkün hale gelmektedir. İntihar türlerini ve nedenlerini bütünleşme kavramından hareketle açıklamaktadır. Çalışmasında intiharı farklı gruplar ve kişiler üzerinden gözlemleyen Durkheim, en genel geçer açıklamayı bu kavram üzerinden yapmaktadır.

Bütünleşme için açıklama sağlayan ve gözlemler yaparak açıklamalarını oluşturan Durkheim, Katolikler ve Protestanlar arasındaki ayrıma dikkat çekmektedir. Katolikler'in konuyu sorgulamadan dine ve geleneklere sıkıca bağlanmaları, onun kurallarına göre hareket etmeleri onları intihara karşı daha korunaklı hale getirmektedir. Protestanlar da ise özgür sorgulama yüksek seviyelerde ve daha bağımsız hareket etmeyi tercih etmektedirler. Protestanlar aynı zamanda daha bireyselleştirilmiş bir hayat yaşamaktadırlar. Fakat Durkheim, daha çok sorgulayarak intihara daha fazla eğilimli hale geldiklerini sayısal veriler ile birlikte açıklamaktadır (Durkheim, 2013, s. 444).

Gelenek katı ve sınırları olan bir olgu olduğu için, öğrenmede tat alma ve özgür sorgulama Protestan halklarda daha güçlü bir şekilde yer almaktadır. Özgür sorgulamayla ise bölünmeler ve ayrışmalar başlamaktadır. Ancak din ve gelenek genelde intiharı engelleyici rol oynamaktadır, çünkü katı ve kesin bir biçimde toplum üzerinde birlik ve beraberliği sağlama yetkinliği bulunmaktadır (Durkheim, 2013, s. 287).

Çalışmaları neticesinde Durkheim, modern bireyin özgürlük alanını genişletmesiyle birlikte, bu özgürlüğü düzenleyecek yeni ahlaki çerçevelere ihtiyaç duyulduğunu savunmaktadır. Bu çerçeveler oluşturulmazsa, bireylerin toplumsal düzen içinde kaybolma riski artmaktadır. İntihar olgusunda olduğu gibi birey ve toplum aleyhine sonuçlanacak olayların yaşanmasını engellemenin de yolu buradan geçmektedir.

Din, aile, eğitim gibi kurumlar bireylerin topluma entegrasyonunu sağlayan yapılar olarak ahlaki kontrolü temin etmektedirler. Bu kurumlardaki zayıflama ya da yıkım, bireyin toplumdan kopmasına ve dolayısıyla intihara olan eğilimin artmasına neden olmaktadır. Sonuç olarak, Durkheim'in yaklaşımı, modern toplumlarda yaşanan yabancılaşma, norm çözülmesi ve bireysel kopuşların analizinde bugün hâlen geçerliliğini korumaktadır.

Sonuç

Emile Durkheim sosyolojisi, bireylerin eylemlerini açıklarken bireysel psikolojiden çok toplumsal bağlamı ön plana çıkarır. Bu bağlamda ahlak, kolektif bilinç yoluyla toplumun birey üzerindeki denetimini sağlayan bir mekanizma olarak tanımlanmaktadır. Ahlaki normların güçsüzleştiği ya da yok olduğu durumlarda birey, toplumsal destekten mahrum kalmakta ve bu durum intihar gibi uç eylemlere neden olmaktadır.

Durkheim'in çalışmaları çeşitli sosyolojik analizler için sağlam bir zemin sunmaktadır. Toplumsal düzen, ahlaki normlar ve birey ilişkisi üzerindeki çözümlenmeleri, sosyoloji açısından toplumu anlama ve açıklama yönünden bir ufuk açıcı bir kılavuz olarak yol göstermektedir.

Emile Durkheim'in günümüz sosyolojisine katkısı, birey ve toplum arasındaki ilişkileri inceleme şekliyle sürekliliğini korumaktadır. Ahlaki normların değişimi, bireyin intihar eylemlerine verdiği tepkileri açıklamada kritik bir rol oynamaktadır. Bu nedenle, toplumsal

yapıdaki her dönüşüm, ahlakî çerçevenin yeniden şekillendirilmesini ve bireylerin bu şartlara uyum sağlama süreçlerinin izlenmesini gerektirmektedir. Bu yönüyle Durkheim, sosyolojinin bireysel eylemleri anlamak için toplumsal yapıları analiz etmesi gerektiğini ispatlamış ve modern sosyolojiye bilimsel bir temel kazandırmıştır.

Kavramlara yüklediği anlamlar ve bunlar hakkındaki çalışmaları sosyolojik çıkarımlara ulaşmak açısından bir ilişkisellik sunmaktadır. Temel mesele “toplumsal değişim”dir. Hızlı değişim sonucu toplumsal bütünleşememe yani anomi durumunun ortaya çıkması toplumu istenmeyen bir yöne sürüklemektedir. Toplumsal düzen, bütünleşme ile mümkün olmakta bunu sağlayan temel olgu ise toplumlarda “dayanışma”nın oluşturulmasıdır. Böylece toplumda ahlak ve intihar arasındaki ednesellik bağlantısı da diğer olgular ile içiçe bir şekilde açıklanmış ve anlamlandırılmış olmaktadır.

Bu çalışmada Durkheim’in çalışmalarından yola çıkarak toplumdaki değişim, dönüşüm, bütünleşme gibi durumların arasındaki bağlantısallığın gösterilmesi amaçlanmıştır. Çalışma neticesinde ahlak ile intihar arasındaki ilişki toplumsal ilkeler temelinde ortaya koyulmaktadır.

Kaynakça

- Aksakal, İ. (2021). *Durkheim'in Ahlak Eğitimi ve İdeal Vatandaş Modeli*. Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi, s. 511-529.
- Alver, K. (2011). *Emile Durkheim ve Kültür Sosyolojisi*. İstanbul Üniversitesi Sosyoloji Dergisi, Cilt 3, Sayı 21, s. 199-210.
- Durkheim, E. (2004). *Ahlak Eğitimi*. Dokuz Eylül Yayınları.
- Durkheim, E. (2006). *Sosyoloji Dersleri*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Durkheim, E. (2013). *İntihar*. Pozitif Yayınları.
- Durkheim, E. (2014). *Sosyolojik Yöntemin Kuralları*. İstanbul: Doğubatı.
- Durkheim, E. (2019). *Ahlak ve Toplum*. İstanbul: Pinhan Yayıncılık.
- Durkheim, E. (2023). *Toplumsal İşbölümü*. İstanbul: Cem Yayınevi.
- Gofman, A. (2019). *Tradition, Morality and Solidarity in Durkheim's Theory*. İstanbul Üniversitesi Sosyoloji Dergisi 39 (1): 25-39.
- Karavaş, F. (2024, Aralık). *Sosyolojiyi Kurmak: Montesqueu, Tocqueville, Comte, Durkheim*. Pesa Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, s. 177-180.
- Sağlık, C. (2019, Cilt 9, Sayı 2). *Emile Durkheim'in Metodolojisi ve Sosyolojisi*. Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, s. 449-480.
- Ünsaldı, L. (2015). *Sosyoloji Tarihi*. Ankara: Heretik Yayınları.
- Ünsaldı, L. (2019). *Emile Durkheim: Bir Disiplinin Doğuşu-Kurucu Metinler*. İstanbul: Heretik Yayınları.